

JAN KUŚ, JERZY KOPÍŃSKI

GOSPODARKA GLEBOWĄ MATERIAŁ ORGANICZNĄ WE WSPÓŁCZESNYM ROLNICTWIE

Słowa kluczowe: *Glebowa materia organiczna, bilans glebowej materii organicznej, reprodukcja i degradacja glebowej materii organicznej, nawozy naturalne, nawozy organiczne, obsada zwierząt, specjalizacja gospodarstw*

STRESZCZENIE

W opracowaniu oceniono wpływ zmian ekonomiczno-organizacyjnych zachodzących w naszym rolnictwie na gospodarowanie glebową materiał organiczną. Bilanse glebowej materii organicznej na poziomie kraju, regionu (województwo) i gospodarstw o różnych kierunkach produkcji wyliczono wykorzystując współczynniki jej reprodukcji i degradacji. W okresie ostatnich 30 lat stwierdza się znaczne pogorszenie salda bilansu glebowej materii organicznej w Polsce. Jest to spowodowane: ograniczeniem areału uprawy wieloletnich roślin pastewnych, dużym spadkiem pogłowia zwierząt oraz postępującą specjalizacją gospodarstw wymuszoną czynnikami ekonomiczno-organizacyjnymi. Aktualnie ponad 30% gruntów użytkują gospodarstwa specjalizujące się w produkcji roślinnej o znikomej obsadzie zwierząt, w których uprawie dominują zboża, a podstawowym nawozem organicznym jest słoma. Wpływ nawożenia słomą na fizyko-chemiczne i biologiczne właściwości gleby jest słabszy jak nawozów naturalnych, co w konsekwencji może skutkować obniżeniem żyzności gleb. W gospodarstwach specjalizujących się w chowie bydła oraz w gospodarstwach o mieszanym roślinno-zwierzęcym kierunku produkcji nawozy naturalne na ogół kompensują w pełni mineralizację glebowej materii organicznej powodowaną uprawą roślin. Z kolei w gospodarstwach specjalizujących się w chowie trzody chlewnej lub drobiu z reguły występuje nadmiar nawozów naturalnych. Dawki azotu zawarte w tych nawozach przekraczają normy określone w Ustawie o nawozach i nawożeniu, co stwarza niebezpieczeństwo zanieczyszczenia wód gruntowych i powierzchniowych biogenami.

JAN KUŚ, JERZY KOPIŃSKI

THE MANAGEMENT OF SOIL ORGANIC MATTER IN CONTEMPORARY AGRICULTURE

Keywords: *Soil organic matter, soil organic matter balance, reproduction and degradation of soil organic matter, manure, organic fertilizers, livestock density, farm specialization*

SUMMARY

The study assessed the impact of economic and organizational changes taking place in our agriculture on the management of soil organic matter. The balances of soil organic matter at the national, regional level (province) and on farms with different directions of production were calculated, using rates of reproduction and degradation of soil organic matter. The period of last 30 years shows a significant deterioration in the balance of soil organic matter in Poland, caused by: reduction in the area of perennial forage crops, a large decrease of livestock density and progressive specialization of farms forced by economic and organizational factors. Currently over 30% of agricultural area is covered by farms specialized in the plant production with little stocking density, and cereals cultivation as a dominating production, where the basic organic fertilizer is a straw. The influence of straw fertilization on the physico-chemical and biological soil properties is lower as in case of natural fertilizer. This results in deterioration of soil fertility. On farms specializing in cattle production and mixed farms (with plant and animal production) natural fertilizers can generally compensate the mineralization of soil organic matter caused by crop production. On the other hand, farms specializing in pig and poultry production generally the excessive amount of manure is produced. Nitrogen in natural fertilizers exceed the standards specified in the Act on fertilizers and fertilization, which would cause pollution of ground and surface water by biogenes.

e-mail: jankus@iung.pulawy.pl
e-mail: jkop@iung.pulawy.pl

WENANCJUSZ KUJAWIŃSKI

**ISTOTA DZIAŁALNOŚCI UPOWSZECHNIENIOWEJ PUBLICZNYCH
ROLNICZYCH
ORGANIZACJI DORADCZYCH**

Słowa kluczowe: *innovacja, działalność upowszechnieniowa, potrzeba upowszechnieniowa, zadania działalności upowszechnieniowej, cel działalności upowszechnieniowej*

STRESZCZENIE

W przedmiotowym opracowaniu przybliżono istotę działalności upowszechnieniowej oraz podjęto próbę uporządkowania jej podstawowego aparatu pojęciowego. W szczególności zaś dokonano wyboru właściwych pojęć funkcjonujących w obszarze działań innowacyjnych a w przypadku braku takich podjęto próbę ich zdefiniowania. Określono też typ podstawowego odbiorcy usług upowszechnieniowych oraz w kontekście przytoczonych argumentów - zwrócono uwagę na potrzebę dokonania szybkiej nowelizacji Ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego w zakresie zmiany zasad finansowania niektórych wyszczególnionych w niej działalności, w tym zwłaszcza dotąd niekomercyjnej działalności upowszechnieniowej.

WENANCJUSZ KUJAWIŃSKI

**THE NATURE OF A DISSEMINATION ACTIVITY OF PUBLIC AGRICULTURAL
ADVISORY ORGANIZATIONS**

Key words: *innovation, dissemination activity, dissemination need, tasks of dissemination activity, the purpose of dissemination activity*

SUMMARY

In the present study the essence of dissemination activity was brought closer and some attempts to organize the basic conceptual apparatus were made. In particular, appropriate concepts operating in the area of innovation activities were chosen and, in the absence of such concepts, author of the study tried to define them. The study also specified the type of the primary recipient of dissemination related services, and - in the context of these arguments - drew attention to the need for a fast revision of the Act of 22 October 2004 on the agricultural advisory units, in the range of changing the rules for the financing of certain specified tasks, especially the dissemination activities which were run in non-commercial way so far.

e-mail: w.kujawinski@cdr.gov.pl

GRAŻYNA NACHTMAN

EFEKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH NA TLE KONWENCJONALNYCH W 2010 ROKU

Słowa kluczowe: *dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego, dopłaty do działalności operacyjnej, produkcja ekologiczna, rachunkowość rolna, efektywność ekonomiczna*

STRESZCZENIE

Wyniki rachunkowości Polskiego FADN w 2010 roku potwierdziły duże zróżnicowanie efektywności funkcjonowania gospodarstw ekologicznych w porównaniu do gospodarstw konwencjonalnych, przynależnych do tych samych grup użytków rolnych. W gospodarstwach ekologicznych intensywność produkcji była około dwukrotnie niższa, a w ślad za tym plonowanie roślin. W efekcie m.in. słabszego plonowania, niższej obsady zwierząt, większego udziału użytków zielonych, mniejszego udziału zbóż w strukturze upraw, średnia produktywność ziemi pozostawała na poziomie 45,4% wartości w gospodarstwach konwencjonalnych. Powyższe uwarunkowania spowodowały, że w grupach gospodarstw ekologicznych posiadających mniej niż 50 ha UR dochody z rodzinnego gospodarstwa rolnego i na osobę nieopłaconą w rodzinie rolnika były niższe niż w porównywanych gospodarstwach konwencjonalnych, mimo pozyskania wyższych dotacji. Natomiast bardzo duże gospodarstwa ekologiczne (>50 ha UR) mimo słabych efektów produkcyjnych dzięki pozyskanym dopłatom uzyskały dochody na FWU wyższe.

GRAŻYNA NACHTMAN

ECONOMIC EFFICIENCY OF ORGANIC FARMS AGAINST THE TRADITIONAL FARMS IN 2010

Key words: *family farm income, subsidies for operational activity, organic production, farm accountancy, economic efficiency*

SUMMARY

The results of Polish FADN accountancy in 2010 confirmed big diversity of effectiveness of organic farms in comparison to traditional farms, within the same groups of Utilized Agricultural Area (UAA). Production intensity, as well as yields, were twofold lower in organic farms. Lower level of yields, lower livestock density, higher share of grassland, lower share of cereals in the structure of crops made an average productivity of the land 45.4% of the value in traditional farms. Above mentioned conditions brought on, that in groups of organic farms with less than 50 ha of UAA family farm incomes and family farm incomes per 1 Family Work Unit were lower than in traditional farms studied, although the subsidies obtained were higher. On the other hand very big organic farms (with more than 50 ha), in spite of weak production effects, achieved higher family farm incomes per 1 Family Work Unit, thanks to subsidies.

e-mail: Grazyna.Nachtman@fadm.pl

PIOTR CZARNOTA, KATARZYNA KAMBO, ELŻBIETA OLEWNIK

**WYNIKI EKONOMICZNE GOSPODARSTW POŁOWYCH WIĘKSZYCH
OBSZAROWO O RÓŻNEJ FORMIE PRAWNEJ**

Słowa kluczowe: *gospodarstwo indywidualne, gospodarstwo z osobowością prawną, rachunkowość rolna, Polski FADN*

STRESZCZENIE

W opracowaniu zaprezentowano wyniki produkcyjne i ekonomiczne dwóch grup gospodarstw rolnych różniących się formą prawną. Przeanalizowano oraz porównano strukturę produkcji, kosztów, aktywów jak również pasywów gospodarstw indywidualnych i z osobowością prawną. Analizę wykonano na podstawie danych zebranych w ramach Systemu Zbierania i Wykorzystywania Danych Rachunkowych z Gospodarstw Rolnych w 2010 roku. Pomimo, iż analizowano dwie grupy gospodarstw o tym samym kierunku produkcji, potencjale ekonomicznym oraz charakteryzujące się podobną strukturą upraw to ze względu na inną formę prawną charakteryzowały się one odmiennymi wynikami. Gospodarstwa z osobowością prawną osiągnęły lepsze wyniki pod względem produktywności, natomiast gospodarstwa indywidualne osiągnęły wyższą wartość dochodu w przeliczeniu na osobę pełnozatrudnioną.

PIOTR CZARNOTA, KATARZYNA KAMBO, ELŻBIETA OLEWNIK

**THE ECONOMIC RESULTS OF LARGE FIELD AREA FARMS BASED
ON THE DIFFERENT LEGAL FORMS**

Key words: *family farm, holding with legal entity, farm accountancy, Polish FADN*

SUMMARY

The paper provides production and economic results of two groups of agricultural holdings which differ between each other in legal status. Structure of output, costs, assets and liabilities of family farms have been compared with respective structures of agricultural holdings with legal entity. Analysis has been carried out on the basis of the Polish 2010 FADN data in farms representing fields cropping type of farming and the same economic size class. The research proved that in agricultural farms, despite the same direction of production, economic size class structure of crops and location, different results can be observed. Farms with legal entity obtain better productivity coefficients but higher incomes per AWU are observed in family farms.

e-mail: czarnota@fadm.pl

e-mail: kambo@fadm.pl

e-mail: olewnik@fadm.pl

ANNA GIERA

**BIORÓŻNORODNOŚĆ W GOSPODARSTWACH ROLNYCH
ZLOKALIZOWANYCH NA OBSZRACH SZCZEGÓLNIIE NARAŻONYCH**

Słowa kluczowe *różnorodność biologiczna, praktyki rolnicze, OSN*

STRESZCZENIE

Praktyki rolnicze mogą mieć różny wpływ na zachowanie różnorodności biologicznej. Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu podjął w 2011 roku próbę oceny bioróżnorodności w gospodarstwach rolnych. W tym celu na rzecz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu przeprowadził ankietyzację 50 gospodarstw położonych w całości lub w części na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego (OSN). Opracowanie to stanowi podsumowanie wyników badań ankietowych. Pytania zawarte w ankiecie dotyczyły komponentów bioróżnorodności w rolnictwie, występowania elementów potencjalnie zwiększających bioróżnorodność oraz działań mających na nią wpływ. Warunki występujące na analizowanym terenie w większości nie są sprzyjające dla rozwoju bioróżnorodności. Jednak rolnicy podejmują z własnej inicjatywy działania mające na celu jej ochronę.

ANNA GIERA

BIODIVERSITY ON FARMS LOCATED IN NITRATE VULNERABLE ZONES

Key words: *biodiversity, agricultural practices, NVZ*

SUMMARY

Agricultural practices may have different effects on the conservation of biodiversity. In 2011, the Wielkopolski Agricultural Advisory Centre in Poznań has tried to assess biodiversity on farms. For this purpose, on behalf of the Regional Fund for Environmental Protection and Water Management in Poznań, the Centre surveyed 50 farms located, in whole or in part, in nitrate vulnerable zone (NVZ). This paper summarizes the results of this survey. The questions included in the survey related to the components of biodiversity in agriculture, the occurrence of elements potentially enhancing biodiversity and the actions that can have an influence on it. The conditions occurring in the analyzed area are mostly not favorable to the development of biodiversity. However, farmers take their own initiative measures to protect biodiversity.

e-mail: srodowisko@wodr.poznan.pl